

Aandacht voor mest verkleint risico op ziekten

Mest kan ziektekiemen bevatten. Verslepen van mest, bijvoorbeeld met de laarzen of de trekkerbanden, vormt dan ook een risico voor de verspreiding van dierziekten. Om erachter te komen in welke mate er mest wordt verslept, zijn de looplijnen op 128 melkveebedrijven in kaart gebracht. Het onderzoek werd uitgevoerd door Ed van Eenigen (InterAct) met hulp van studenten van het Van Hall Instituut in Leeuwarden.

GEESJE ROTGERS

Met mest kunnen ziekten als BVD, paratbc en salmonella gemakkelijk worden verslept over het bedrijf. Mest van bijvoorbeeld de koeien zou om die reden dan ook niet terecht mogen komen bij de kalveren. En al helemaal niet op het bedrijf van de buurman. In welke mate mestresten verslept worden over het bedrijf, en tussen bedrijven, was onderwerp van het zogenaamde looplijnenonderzoek. “Wij hebben bijvoorbeeld gekeken of loonwerkers met schone machines arriveren op het bedrijf en weer schoon naar de volgende klant gaan. En of er versleping plaatsvindt via attributen als een klauwbekapbox. Ook is gekeken op welke manieren veehouders ervoor kunnen zorgen dat zij geen mest

meer verslepen over hun bedrijf.

Erf grootste risico

De grootste risicobron voor versleping is het erf, zo bleek uit het onderzoek. In de varkens- en pluimveehouderij is een ‘schone en vuile weg’ gangbare praktijk. Op de meeste rundveebedrijven is dat niet het geval, daar kruisen met mest bezoedelde loop- en rijpaden en ‘schone’ looppaden elkaar. Enkele voorbeelden: Op 60 procent van de bedrijven in het onderzoek bleek de voerkuil alleen te bereiken door met de trekker/shovel het looppad te kruisen, waarover de koeien naar het land lopen. De kans is dan groot dat de banden wat mestresten meenemen over het erf, naar de kuil. Bekend is ook de plaats van behande-

lingen: de inseminator of dierenarts trekt bedrijfslaarzen aan, loopt over de voergang, klimt over het voerhek, loopt over de mestvloer en na behandeling gaat hij via dezelfde weg terug. Het valt niet te vermijden dat er wat mestresten op de voergang terechtkomen, waar de voertrekker vervolgens weer doorheen rijdt. “Ook het bekappen van koeien op de voergang wordt om die reden afgeraden”, zegt Van Eenigen. Van Eenigen is een groot voorstander van het behandelen van dieren vanaf een schone plek, zodat je niet met je laarzen ‘door de stront’ hoeft. Een separatierruimte die vanaf een schoon looppad is te bereiken voor inseminator, dierenarts en anderen, is ideaal. Verder bleek dat op zestig procent van de bedrijven de afkalfbbox ook als ziekenbox

dienst doet. Uit oogpunt van diergezondheid is dit geen ideale situatie. Het advies is om ziekenbox en afkalfbbox te scheiden. Van Eenigen constateert dat veel bestaande bedrijven zo zijn ingedeeld, dat versleping van mest eigenlijk niet valt te voorkomen. Bij nieuwbouw is er wel alle mogelijkheid om te kiezen voor een ideale indeling. Hij adviseert veehouders goed rekening te houden met de looplijnen van mens, machines en vee bij nieuwbouw.

Materialen

Een ander aandachtspunt uit het onderzoek betreft het klauwbekapmateriaal. Sommige veehouders geven de voorkeur aan eigen materialen. Anderen vinden het prettig als de klauwbekapper alles meeneemt. In beide gevallen geldt: schoon is het uitgangspunt.

Versleping mestsporen via voer(en)

Ook met het voer(en) worden soms mestdeeltjes verslept. Hoe dat kan? “Op de helft van de bedrijven in het onderzoek kruist de voerlijn de looplijn naar de mestopslag. Wij zagen in ons onderzoek zelfs enkele situaties waarbij je om de kuil te bereiken, door de gierplas rond de vaste mestopslag moest rijden. Denk dus goed na bij het kiezen van een plek voor de kuilen en de vaste mestopslag.” Een ander punt van aandacht betreft het

voerpad. Van Eenigen is voorstander van een coating (egalinelaag) op de voergang. Als je dat niet doet, vreet het relatief zure kuilvoer de betonlaag in. En in de holtes kunnen zich bacteriën nestelen, die je er nooit meer uitkrijgt. Een egalinelaag is wel goed schoon te maken.

Water

Naast de looplijnen en het voer kan ook het drinkwater een bron van verspreiding van mestsporen zijn. Van Eenigen deed veel onderzoek naar de kwaliteit van het vee-drinkwater in relatie tot het type drinkbak en drinkwatersysteem. Hoewel het water in theorie geen probleem hoeft te zijn – leidingwater is immers van uitstekende kwaliteit – blijkt het in de praktijk toch anders te liggen. Bij de drinkbakken raakt het water gemakkelijk vervuild, bijvoorbeeld als de koe er met haar vuile kont tegenaan schuurt. Of erger: er in mest. Van Eenigen controleerde de waterkwaliteit op 192 bedrijven. Op slechts 37 procent van de drinkpunten was de kwaliteit goed. Op 41 procent was er enige vervuiling en op 22 procent van de drinkpunten was het water ongeschikt voor het vee. Met name op de oudere bedrijven, waar er sprake is van een communicerend drinkwatersysteem, is de vervuiling geregeld enorm. Bij zo’n systeem kan het water vanuit de drinkbak terug-

Loonwerkers

In het onderzoek is ook gekeken naar de hygiëne die loonwerkers betrachten. Van Eenigen: “Wij hebben geconstateerd dat loonwerkers over het algemeen erg netjes werken. Zij komen met schone machines aan op het bedrijf. Echter, doordat er op de meeste erven wel wat mestsporen te vinden zijn, en melkveebedrijven zelden over een spoelplaats beschikken, is schoon vertrekken bijna onmogelijk. Dat is dus wel een risico. Gelukkig reinigen loonwerkers doorgaans hun machines thuis, voordat ze ermee naar de volgende klant gaan.”

lopen in de leiding. “Met name de leidingen raken hierdoor extreem vervuild, die zijn niet meer schoon te krijgen.” Met de nieuwe generatie drinkbakken, met een hogedruksysteem waardoor terugloop in de leiding onmogelijk is, is dit probleem opgelost. Van Eenigen adviseert verder een drinkbak waarbij de laag drab op de bodem gemakkelijk verwijderd kan worden. “Een diepere bak met een taps toelopende onderkant en een groot ventiel om het water eruit te laten lopen, heeft mijn voorkeur. Doordat het water er vlot uitstroomt, neemt het het aanwezige vuil mee.”

Ideale situatie: De behandelaar staat op een schoon looppad bij het behandelen van de koeien. Hij komt niet met zijn schoeisel in aanraking met mest.

FOTO: WILLEM VAN DEN BROEK

Ideale situatie: Het voerpad is over een breedte van 70 centimeter gecoat. Hierdoor is de strook onder het voer snel en goed schoon te maken.

FOTO: GERTJAN ZEVENBERGEN

Ideale situatie: Het vuil verzamelt zich op de bodem van de waterbak. Door de stop eruit te trekken, spoelt het water er met een enorme ‘flow’ uit en neemt zo het vuil mee.

FOTO: GEESJE ROTGERS

Attentiepoint: Voorkom zo mogelijk dat de looplijn van de koeien naar de wei, de rijlijn van de voertrekker kruist.

FOTO: TWAN WIEMANS

26 Veehouder & Dierenarts april 2010

april 2010 Veehouder & Dierenarts